

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΛΑΣΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΡΩΣΗ, Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν Ἀρδακίῳ κλπ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Πρώην διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἀναγνωσταποῦλου ἀριθ. 16.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ ΔΡ. 6.

ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ ΦΡ. ΧΡΥΣΑ 7

Ἀριθ. 17

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Νοεμβρίου

1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Περὶ διδακτικῶν βιβλίων:—Μία μεγάλη ἀναίσχυντία πέντε μεγάλων ἀνθρώπων. — Γνώμαι ἐπίκαιροι. — Τῆ πεντηκοντατηρίδι τοῦ Σ. Διδασκάλου κ. Ν. Καρακιπέρη.

ΜΟΝΟΠΩΛΙΟΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Πανταχόθεν βεβαιούται ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ ἰδρύσῃ μονοπωλίον διδακτικῶν βιβλίων τῆς κατωτέρας καὶ μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Καὶ οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι κάμνει τοῦτο πρὸς ἀποταμιευτικὸν σκοπὸν χάριν τοῦ ἰσοζυγίου, οἱ δὲ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν μαθητῶν προσφέρουσα εἰς αὐτοὺς εὐωτότερα βιβλία οἰοῦν ἀντάλλαγμα τῶν βαρῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν, ἃ δὲν δύνανται νὰ πληρώσουν. Ἀλλ' εἴτε τὸ ἐν εἴτε τὸ ἕτερον ἀληθεύει, ἢ εὐκολία τῶν κκ. ὑπουργῶν νὰ νομοθετηθῶσιν ἄνευ οὐδενὸς ὄκνου, ὅτι ἤθελεν αὐτοῖς ἐπέλθῃ ἢ ἤθελε παρ' ἄλλων αὐτοῖς ὑποβληθῆ μοι φαίνεται ὅτι ἐξέρχεται τῶν ὀρίων τῆς πολιτικῆς σωφροσύνης καὶ εἶναι ἀθέτησις τῆς ἀποστολῆς τῆς πολιτείας, ἧτις ὀφείλει νὰ προστατεύῃ καὶ νὰ συντρέχῃ πάσας τὰς ἐν τῷ Κράτει ἐργαζομένας δυνάμεις, ἐπιμελῶς προσέχουσα νὰ μὴ παρεμποδίζῃ οὐδεμίαν αὐτῶν διὰ νόμων καταστρεπτικῶν, οἷος ἀπεδείχθη ὅτι εἶναι ὁ παράδοξος νόμος τοῦ ἔτους 1882 ὁ περὶ διαγωνισμοῦ τῶν βιβλίων, ὁ ἐξεγείρας τόσα πάθη καὶ σκάνδαλα, ὁ ὀπισθοδρομήσας σπουδαίως τὴν ἐκπαιδεύσιν παρ' ἡμῖν, ὁ ἀπογοητεύσας καὶ καταργήσας τὰς καλλίστας τοῦ ἔθνους ἡμῶν πνευματικὰς δυνάμεις, ὁ στερήσας τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου χιλιάδας πτωχῶν ἐργατῶν τῶν ἀποζώντων ἐκ τῆς τυπογραφικῆς βιομηχανίας! Εἶναι δὲ λυπηρὸν ὅτι τὸ ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐπιμένει καὶ πάλιν κατόπιν τῆς περιφανοῦς ἀποτυχίας τοῦ Νόμου τούτου, ὅστις οὐ μόνον κατὰ θεωρίαν εἶναι πλημμελής καὶ ἀντισυνταγματικός, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ ἐδείχθη νόμος ἀχρεῖος καὶ ὄν ὡς τοιοῦ-

τοῖ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιφυλάξεως, ὡς ἐμάθομεν, ἐχαρακτήρισεν καὶ ὁ πρωθυπουργὸς κ. Χ. Τρικούπης ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐπιστημονικῆς ἐταιρείας, κατόπιν μάλιστα τῶν σκανδάλων τῶν γενομένων κατὰ τὴν προτίμησιν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ βιβλίου, ἃ κατασχύνουσι τὸν ἐλληνικὸν χαρακτήρα, νὰ ἐπιμένῃ νὰ θέσῃ καὶ πάλιν εἰς ἐφαρμογὴν τὸν νόμον αὐτὸν μὲ τροποποιήσεις μάλιστα ἐπὶ τὸ χειρὸν προγράφων οὕτω καὶ τὴν παιδαγωγικὴν ἐπιστήμην καὶ τοὺς συγγραφεῖς βιβλίων καὶ βιβλιοπώλας καὶ ἐκδότας καὶ τυπογράφους καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς καὶ τὴν παιδεύσιν αὐτὴν, ὡς θέλομεν εὐθὺς κατωτέρω ἀποδείξῃ.

Διατί ἡ Κυβέρνησις ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὸν νόμον περὶ ἐγκρίσεως ἐπὶ ἑστίαν ἐνὸς βιβλίου; Κατὰ τίνοσ γίνεται ἡ ἐκστρατεία αὕτη; κατὰ τῶν συγγραφέων; κατὰ τῶν σχολείων; κατὰ τῆς τυπογραφικῆς τέχνης; κατὰ τῶν ἐκδοτῶν βιβλίων καὶ βιβλιοπωλῶν; κατὰ τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης; κατὰ τῆς δημοσίας αὐτῆς ἐκπαιδεύσεως; Ἄν ἐφημερίδες τινὲς διερμηνεύωσιν ἀκριβῶς τὰς σκέψεις τῆς Κυβερνήσεως, φαίνεται ὅτι ὁ πόλεμος αὐτὸς γίνεται ὑπὲρ τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ἣν πάντες καὶ συγγραφεῖς καὶ ἐκδόται καὶ τυπογράφοι, ὡς νομίζει ἡ Κυβέρνησις, ἐκμεταλλεύονται, ἵνα οὕτω διασώσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἀρπακτικὰς πάντων τούτων διαθέσεις!! Ἄν αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι αὐτὰ ὅλα εἶναι ἀληθῆ, ἃ ἡμεῖς θεωροῦμεν ὡς τὰς συνήθειας παρ' ἡμῖν ὑπερβολὰς, πάλιν τὰ μέτρα τῆς Κυβερνήσεως πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ εἶναι πλημμελῆ. Ἡ Κυβέρνησις ἀπαρρίπτει οὕτω μὲ τὸ νερὸν τοῦ λουτροῦ καὶ αὐτὸ τὸ παιδίον, ὡς λέγει ἡ Γερμανικὴ παροι-

μία. Ἐνδέχεται μεταξύ τῶν πολλῶν βιβλίων τῶν κυκλοφορούντων νὰ εἶναι καί τινα ἔχοντα ἑλλείψεις. Ἀλλὰ τὰ βιβλία ταῦτα ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ζωῆς ἀπόλυνται καὶ ἐπικρατοῦσι ἐκεῖνα μόνον, ἃ ἀνταποκρίνονται μᾶλλον εἰς τοὺς πόθους καὶ εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ λαοῦ. Τὸν ἀγῶνα δὲ τοῦτον τοῦ λαοῦ δὲν πρέπει νὰ παρεμποδίξῃ οὐδεὶς, ἥκιστα δὲ πάντων ἡ πολιτεία! Τίς ἀρνείται εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπιβλέπῃ ὅπως τὰ πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν βιβλία ὡς καλὰ κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν περιεχομένων, τὴν ὀρθότητα τῆς γλώσσης, κατὰ τὰς ἠθικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἰδέας καὶ νὰ ἀπαγορεύῃ πᾶν τὸ προσκρούον πρὸς μίαν τῶν τεσσάρων τούτων ἐπόψεων; Ἀλλὰ ποία φιλοσοφία, ποῖον παράδειγμα πεπολιτισμένων κρατῶν πείθει αὐτὴν νὰ λαμβάνῃ ἐν καὶ μόνον βιβλίον καὶ τοῦτο νὰ κηρύττῃ ὡς τὴν μόνην πηγὴν τῆς σοφίας καὶ ἀληθείας εἰς σύμπαν τὸ ἔθνος ἐπὶ τέσσαρα ὅλα ἔτη; Ὁ κ. πρωθυπουργὸς φιλεῖ ἰδιαζόντως, ὡς γνωστὸν τὰ τῶν Ἄγγλων καὶ δὲν κάμνει ἴσως ἄδικον. Καὶ διὰ τοῦτο θὰ φέρωμεν τῆς γνώμης ἡμῶν σύμφηρον Ἄγγλον τὸν John Stuart Mill. Ἴδου δὲ τί οὗτος λέγει ἐν τῷ συγγράμματι του περὶ ἐλευθερίας. «Ἡ βία εἶναι πάντοτε ἄδικος. Καὶ ἂν ὅλη ἡ ἀνθρωπότης εἶχε μίαν γνώμην καὶ μόνον εἰς διεφώνει πρὸς αὐτήν, καὶ τότε ἀκόμη δὲν θὰ ἦτο ἐπιτετραμμένον οὔτε εἰς τὴν ὅλην ἀνθρωπότητα νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὸν ἕνα τὴν γνώμην τῆς, οὔτε εἰς τὸν ἕνα νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν γνώμην του εἰς ὄλους. Ἡ πίεσις τῆς γνώμης εἶναι ληστεία γινόμενη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ εἰς τὴν παρούσαν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες διαφωνοῦσι καθὼς καὶ εἰς ἐκείνους κατὰ μείζονα λόγον, οἵτινες κηρύττονται ὀπαδοὶ αὐτῆς. Διότι ἂν μὲν ἡ γνώμη εἶναι ὀρθή, τότε οὕτω δὲν ὑπάρχει ἡ εὐκαιρία νὰ προτιμηθῇ ἡ ἀλήθεια τῆς πλάνης; ἂν δὲ πάλιν εἶναι πλημμελής, τότε ἀπόλλυται ἕνεκα τῆς μονομερείας ἡ βαθυτέρα τῆς ἀληθείας ἀντίληψις καὶ ζωρότης, ὅπερ εἶναι πολὺτιμον πρᾶγμα καὶ ὅπερ πηγάζει ἐκ τῆς συγκρούσεως τῆς ἀληθείας πρὸς τὸ ψεῦδος. Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προβάλλῃ ἐν παντὶ ζητήματι τὴν λύσιν ὡς τὴν μόνην ὀρθὴν δι' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ οὕτω νὰ στερῇ αὐτοὺς τῶν μέσων τῆς ἐκτιμῆσεως». Ἀκούετε, κύριοι νομοθέται, τί λέγει μέγας πολιτικὸς καὶ φιλόσοφος τῆς Ἀγγλίας; Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς οὐδένα νὰ ἐμποδίξῃ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς γνώμης τοῦ ἄλλου, πᾶς δὲ ὁ πράττων τοῦτο εἶναι ληστής ἀδικῶν τὴν πολιτείαν. Καὶ ἂν μὲν ἡ γνώμη ἢ παρακωλυομένη εἶναι τυχαία, τὸ κακὸν δὲν εἶναι μέγα, εἰ καὶ ὁ Mill καὶ τοῦτο θεωρεῖ ἐπίσης μέγα κακόν. Ἀλλ' ὅταν συμπέσῃ ἡ γνώμη αὕτη ἢ παρακωλυομένη νὰ εἶναι ἢ ὀρθοτέρα, ἢ ἐπιστημονικότερα, ἢ λογικότερα, ἢ ἐθνικότερα, ὡς συνέβη δυστυχῶς κατὰ τὸν τελευταῖον διαγωνισμὸν τῶν βιβλίων, τότε ὁ φόνος μιᾶς τοιαύτης γνώμης θὰ εἶναι μέγιστον κακόν καὶ δὲν θὰ εἶναι μικρότε-

ρον κακὸν τοῦ φόνου ἐνὸς ἀνθρώπου! Διὰ τοῦτο οὔτε ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἀσπασθῇ τὴν ἔγκρισιν καὶ κυκλοφορίαν ἐνὸς βιβλίου οὔτε ἡ βουλή πρέπει νὰ ψηφίσῃ τοιοῦτο ὁλοκρινόμενον νομοθέτημα. Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀπατώμεθα ἀπὸ τὸ δέλεαρ τοῦ διαγωνισμοῦ ἐτι ἐν τούτῳ θὰ ἐκλεχθῇ τὸ κάλλιστον πάντων βιβλίων! Τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ οὐ μόνον παρ' ἡμῖν, ἐνθα πάθη πολιτικά, πάθη προσωπικὰ παντοῖα ἐπισκοπιζοῦσι τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς ἀπηλλαγμένοις τοιούτων ἐλαττωμάτων. Τὰ διδακτικὰ βιβλία εἶναι ἐν παντὶ μαθήματι τὸ ἄθροισμα ἐκείνων τῶν γνώσεων μεθοδικῶς ἐκτιθεμένων, ὅσας ὁ συγγραφεὺς συμφώνως πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ σχολείου, δι' ὃ προορίζει τὸ βιβλίον του, θεωρεῖ καταλλήλους πρὸς μέρφωσιν ἐν τῷ μαθήματι τούτῳ τῶν μαθητῶν. Ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι τὰ διδακτικὰ βιβλία καλὰ, πρέπει νὰ ἔχωσι δύο προσόντα πρῶτον μὲν νὰ μὴ παραλίπωσιν ἐκ τῆς ἐπιστήμης οὐδὲν οὐσιώδες, ὅπερ καὶ οἱ μαθηταὶ δύνανται νὰ ἐννοήσωσι, ἔχωσι δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ὀριζόμενον ἐν τῷ προγράμματι κατὰ τὸ εἶδος τοῦ σχολείου· δεύτερον δὲ νὰ ἐκθέτωσι τὰς γνώσεις ταύτας τοιοῦτοτρόπως, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ ἐννοῶσιν αὐτὰς κατὰ βάθος, νὰ προάγῃται αὐτῶν ἡ αὐτενέργεια ὡς καὶ νὰ κινῆται αὐτῶν τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς ἀποδοχὴν καὶ αὐξήσιν τῶν γνώσεων τούτων. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τῇ ἀείποτε ἐργαζομένη κπὶ ἀείποτε τὰς ὑπαρχούσας γνώσεις ἐν παντὶ κλάδῳ τοῦ ἐπιστητοῦ ἐπεξεργαζομένη καὶ συμπληρούσα καὶ διορθοῦσα ὑπάρχουσι θεωρίαι διάφοροι κατὰ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ συμπεράσματα, ἐπόμενον εἶναι αἱ θεωρίαι αὗται νὰ ἀντιπροσωπεύωνται καὶ εἰς τὰ διδακτικὰ βιβλία. Καὶ ὅπως δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον ἢ Κυβέρνησις νὰ ὀρίξῃ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τίνας θεωρίας πρέπει νὰ ἀσπάζωνται οἱ κκ. καθηγηταὶ καὶ τίνας ὄχι, οὕτω δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ἐπιμεδῶνται καὶ εἰς τὴν διαγραφὴν τῆς διδακτέας ὕλης οὐδὲ εἰς τὰς μεθόδους τῆς διδασκαλίας τῶν διαφόρων μαθημάτων. Τοῦτο ἢμπορεῖ νὰ συμβαίῃ εἰς λαοὺς, ἐνθα δὲν ὑπάρχει ἀκόμη ἐπιστήμη, ἐνθα οὔτε πανεπιστήμια λειτουργοῦσι οὔτε διδασκαλεῖα. Εἰς τοιοῦτους λαοὺς κατ' ἀνάγκην ἡ πολιτεία ἢ συγκεντροῦσα ἐν ἑαυτῇ πᾶσας τὰς ἐργασίας ἀναλαμβάνει νὰ κανονίξῃ αὐτὴ λεπτομερῶς καὶ τί πρέπει νὰ γίνῃται ἐν τοῖς σχολείοις. Ἀλλ' εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὐτυχῶς δὲν εὐρίσκειται σήμερον ἢ Ἑλλάς. Καὶ Πανεπιστήμιον παρ' ἡμῖν μὲ πλοῦσιον προσωπικόν καὶ μὲ ἄφθονα μέσα λειτουργεῖ ἐν περικαλλεῖ μεγάρῳ, ἐν ᾧ καὶ ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη διδασκεται ἢ καθορίζουσα τὴν διδακτέαν ὕλην καὶ τὰς προσφορωτέρας μεθόδους τῆς διδασκαλίας καὶ ἀνατροφῆς τῶν μαθητῶν τῆς μέσης ἐκπαίδευσως, καὶ διδασκαλεῖα τέσσαρα εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐργάζονται πρὸς παρασκευὴν διδασκάλων τῆς δημοτ. Ἐκ-

παιδεύσεως, εἰς τὰ ὅποια μανθάνουσι οὐχὶ μόνον τί πρέπει νὰ διδάσκηται ἐν τοῖς σχολείοις ἀλλὰ καὶ πῶς πρέπει νὰ διδάσκηται. Ἄν λοιπὸν ἡ πολιτεία προνοῦσα ἔχῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς εὐδοκίμησεως τῶν σχολείων τῆς καὶ τῆς κτωτέρας καὶ μέσης ἐκπαίδευσως ἐπιστημονικὰ καθιδρύματα δημιουργήσῃ, δὲν εἶνε ἀντίφρασις πρὸς ἑαυτὴν τῆς πολιτείας καὶ αὐθαιρέσια νὰ παραγνωρίζῃ τὰ ἴδια ἑαυτῆς καθιδρύματα, καὶ νὰ ἀναλαμβάνῃ αὐτὴ νὰ κανονίξῃ πράγματα, πρὸς τὰ ὅποια δὲν εἶναι οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἀρμόδιος. Ὁ προσδιορισμὸς τῆς διδακτέας ὕλης ὡς καὶ τῶν μεθόδων τῆς διδασκαλίας πρέπει πάντοτε νὰ γίνῃται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, τὸ δὲ ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαίδευσως δὲν εἶναι ἐκπαιδευτήριον τι ἢ πανεπιστήμιον παρὰ ἀπλῶς διοικητικὸν κατὰστημα προσωρισμένον νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ προστατεύῃ τὰς λειτουργούσας ἐν τῷ κράτει πνευματικὰς δυνάμεις. Κατὰ ταῦτα οὐδὲν δικαίωμα ἔχει νὰ κανονίξῃ αὐτὸ τί πρέπει νὰ διδάσκηται καὶ πῶς πρέπει νὰ διδάσκηται τοῦτο ἐν τῷ σχολείῳ. Ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Πρωσίας κατὰ τὸ ἔτος 1872 γενικώταται ἐδημοσιεύθησαν διατάξεις περὶ τῆς διδακτέας ὕλης καὶ ἐξηγήθη ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος σύμπας κατὰ τῆς ἀδικαιολογίης ταύτης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας παρεμβάσεως εἰς πράγματα καθαρῶς ἐπιστημονικὰ, πρὸς ἃ οὐδεμίαν ἀρμοδιότητα ἔχει τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαίδευσως. Ἀλλ' οἱ ἡμέτεροι Ὑπουργοὶ νομίζουσι ὅτι, ὁσάκις κληθῶσιν ἐπὶ τὴν ὑψίστην ταύτην θέσιν, πρέπει νὰ γεμίσωσι τὸν κόμον μὲ νόμους καὶ διατάγματα, μὲ ἀπολύσεις καὶ διορισμοὺς καὶ μεταθέσεις ὑπαλλήλων νομίζοντες ἴσως ὅτι ταῦτα πράττοντες δεικνύουσι πληθῶραν ζωῆς καὶ εὐρωστίας καὶ δράσεως. Ἀλλ' ἡ διαγωγή αὕτη ἔφερε τὸν δυστυχῆ τοῦτον τόπον εἰς τὴν ἀπελπίσιν καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ταπείνωσιν, ἣν τὸν περιμένει. Εἰ καὶ παρῆλθον τὸσα ἔτη, ἀφ' οὔτου ζῶμεν βίον ἐλεύθερον, ἐν τούτοις δὲν ἠδυνήθημεν ἢ δὲν θέλομεν νὰ πεισθῶμεν ὅτι τὸ νομοθετεῖν εἶναι τὸ δυσχερέστατον τῶν ἔργων καὶ ἀπαίτεῖ μεγάλην φιλοσοφικὴν καὶ πολιτικὴν παιδείαν καὶ μεγάλην κοινωνικὴν ἐμπειρίαν καὶ διὰ τοῦτο πρέπει λίαν εὐλαβῶς νὰ διακείμεθα πρὸς τοὺς καθεστῶτας νόμους. Πόσον διάφοροι ἡμῶν τῶν νεωτέρων ἦσαν οἱ παλαιότεροι τὸν τόπον τοῦτον κυβερνήσαντες! Οἱ νεμοὶ τῶν Βυζαντινῶν ἐθεωροῦντο ἱεροὶ καὶ κανόν, πρὸς ὃν πάντες ὄφειλον νὰ ρυθμίζωσι τὰς πράξεις των. Ἀφ' οὔτου ὅμως οἱ νόμοι οὗτοι ἐλύθησαν, κατέκλυεν ἡμᾶς ἡ νομοχάλας, ἣτις ὑπετέφει τὴν πρὸς τοὺς νόμους ἀσέβειαν καὶ τὴν ἐκλυσιν τῶν ἠθῶν. Διὰ τοῦτο ἂν ἡ φωνὴ ἡμῶν ἢ δύνατο νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ θρόνου τῶν κ. ὑπουργῶν, θὰ παρεκάλουν εὐσεβᾶς αὐτοὺς νὰ φεισθῶσι τῶν σχολείων καὶ νὰ μὴ θελήσωσι νὰ αὐξήσωσι τὴν ἀθλιότητα αὐτῶν δι' ἀποκλειστικῆς κυκλοφορίας ἐνὸς βιβλίου.

Ἄν οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Ῥωμοῦνοι ἔχωσι τοιοῦτον νόμον, τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι τὰ ἔθνη ταῦτα εἶναι ὡς πρὸς ζήτημα τοῦτο ἀκόμη πολὺ ὀπίσω, οὐδαμῶς δὲ τοῦτο καθίσταται δι' ἡμᾶς λόγος ὑποχρεωτικὸς νὰ συναρματῶμεν καὶ ἡμεῖς μὲ τοὺς φίλους ἡμῶν Σέρβους καὶ Ῥωμοῦνους. Ἀλλὰ κατ' ἀκριβεῖς πληροφορίας, ἃς ἔχομεν, τοιοῦτόν τι δὲν ἔχουσι οὐδὲ αὐτοὶ καὶ εἶναι ἀποκλειστικῶς ἐπίνοια τοῦ κ. Διευθυντοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ τυπογραφείου, ὅστις ἀποτυχῶν εἰς τὴν κατασκευὴν πλίνθων, ὅπερ ἦτο τὸ πρότερον αὐτοῦ ἔργον, ἐνόμισε ὅτι ἠδύνατο νὰ φανῇ εὐτυχέστερος εἰς τὴν κατασκευὴν νόμων καὶ νὰ ἀποβῇ ὁ νέος τῆς Ἑλλάδος Σόλων συντελών καὶ αὐτὸς τὸ κατ' αὐτὸν εἰς τὴν κακοδαίμονίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπερ φαίνεται ἐκ προαιρέσεως ἢ ἐκ κουφότητος ἐπιδιώκουσιν ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι ὅλοι οἱ συρρέουσιν ἐνταῦθα πανταχόθεν τοῦ κόσμου τυχοδιώκται, εἰς οὓς ἐκ κουφότητος παρέχομεν ξενίαν καὶ ἀξιώματα. Καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ σύνταξις τοῦ νόμου τούτου ἀποδεικνύει διὰ χιλιοστὴν φοράν πῶς συντάσσονται παρ' ἡμῖν οἱ νόμοι καὶ εἰς ποῖον ἐξευτελισμὸν ἐξωθοῦνται οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ ψηφίζοντες ἀσυζητητοὺς νόμους, οἵτινες ἀπεργάζονται τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν ἀκαταβάρθρωσιν τῶν πολιτῶν!

ΓΝΩΜΑΙ ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ

Νευρορράφοι γὰρ φαῦλοι γενόμενοι καὶ διαφθρέντες καὶ προσποιησάμενοι εἶναι μὴ ὄντες πόλει οὐδὲν δεινόν· φύλακες δὲ νόμων καὶ πόλεως μὴ ὄντες ἀλλὰ δοκοῦντες, ὁρᾷς δὴ ὅτι πᾶσαν ἄρδην πόλιν ἀπολλύουσι.

Πλάτ. πολ. Δ. 421. Α.

Ὁ φόνος ἐνὸς ἀνθρώπου δὲν εἶναι μείζον κακούργημα τοῦ φόνου ἐνὸς καλοῦ βιβλίου.

Mill.

Τύραννος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις μὴ σεβόμενος οὔτε τοὺς νόμους οὔτε τὰ κοινὰ ἄρχει χάριν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ κόμματος του.

Mill.

Εἶναι σημεῖον κοινωνίας νεκρᾶς ἢ βυθισμένης εἰς τὴν ὕλην, ἂν δὲν ἔχῃ ὡς ναοὺς καὶ ὡς σχολεῖα τῆς τὰ καλλίτερα κτίρια καὶ δὲν ὑποστηρίξῃ ἐκ παντὸς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν ζωὴν. Τὰ γυμνάσια τῶν Ἑλλήνων ὡς καὶ οἱ ναοὶ τῶν ἡσῶν τὰ μεγαλοπρεπέστερα κτίρια τῆς ἀρχιτεκτονικῆς των καὶ τῆς λατρείας των.

Thaulow.

Πᾶσα κοινωνικὴ μεταρρυθμίσις ἔχει τότε μόνον ἀξίαν, ὅταν δὲν ἐγγίξῃ τὴν ἰδιοφυίαν τοῦ λαοῦ. Διότι ἐκ τῆς ἰδιοφυίας ταύτης προέρχεται ἡ δύναμις καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

Riehl.

ΜΙΑ ΜΕΤΑΛΛΗ ΑΝΑΙΣΧΥΝΤΙΑ ΠΕΝΤΕ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Κύριε συντάκτα τῆς «Ἐκπαιδεύσεως»,

Ἐκ Τριπόλεως τῆς Ἀφρικῆς, λογία διδασκάλισσα ἐκ τῶν ἀρίστων, ἃς ἔχει ὁ ἑλληνισμὸς νὰ ἐπιδείξη, ὑπέβαλε χειρόγραφον συγγραμμάτιον εἰς τὴν ἐμὴν κρίσιν ὑπὸ τὸν τίτλον «Σχόλια εἰς τὴν Ὀδύσειαν Π. Π. Οἰκονόμου καὶ Γ. Κονιδάρη». Ὁ τίτλος οὗτος μοῦ ἐφάνη περίεργος καὶ ἐνέκυψα βαθύτερον εἰς τὸ πρᾶγμα· διότι πρώτην φοράν μοῦ συνέβη νὰ ἴδω σχόλια δυνάμενα νὰ προσαρμοσθῶσι εἰς δύο βιβλία παρὰ διαφόρων συγγραφέων γεγραμμένα, μάλιστα δὲ τοσοῦτον ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἐνόμιζον, διάφορα, ὥστε νὰ ἀποκριθῆ τὸ ἐν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν κριτῶν καὶ νὰ ἐγκριθῆ τὸ ἕτερον. Ἐκ τῆς ἐξετάσεως ὅμως τῶν σχολιαζομένων βιβλίων ἐπίεσθη ὅτι τὰ βιβλία αὐτὰ εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ βιβλίον μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι μέρη τινὰ τοῦ ἐνὸς εἶναι ψαλιδισμένα διὰ νὰ ἀποτελεσθῆ ὁ ὄγκος ὁ ἀπαιτούμενος ἀπὸ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου. Οὕτω τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κονιδάρη ἔχει 10 τυπογραφικὰ φύλλα, ἐν ᾧ τοῦ κ. Οἰκονόμου εἶναι 13 φύλλων τυπογραφικῶν. Γεννᾶται δὲ ἤδη τὸ ζήτημα τίς τῶν δύο συγγραφέων ἐλαφραγωγῆσε τὸν ἄλλον. Τοῦτο εὐκόλως ἐξελέγχεται. Ἡ Ὀδύσεια τοῦ κ. Π. Π. Οἰκονόμου ἐτυπώθη τῷ 1880, ὅτε νομίζομεν ὅτι ὁ κ. Γ. Κονιδάρης ἐκάθητο εἰς τὰ θρανία τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου καὶ ἤκουε διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ κ. Οἰκονόμου τὰς περὶ διδασκαλίας καὶ ἀνατροφῆς ὑποθήκας τῆς ἐπιστήμης. Καὶ ἡ καλὴ ἀνατροφή ἀπῆται ἀντὶ τῆς θείης ἐν τῷ προλόγῳ νὰ συγκαλύψῃ τὰ ἴχνη τοῦ ἐγκλήματος διςχυριζόμενος ὅτι εἶχεν ὑπ' ὄψιν τοῦ Willmann τὴν Ὀδύσειαν, ἣτις οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἔχει ὁμοιότητα οὔτε εἰς τὰ καθ' ἕκαστα οὔτε εἰς τὰ καθόλου πρὸς τὴν Ὀδύσειαν τοῦ κ. Γ. Κονιδάρη, ὅστις ὡς μανθάνω δὲν γινώσκει καθόλου Γερμανικά, νὰ ἀναφέρῃ ὡς τίμιος ἄνθρωπος ὅτι ὡς πηγὴν καὶ μόνην τῆς συγγραφῆς του εἶχε τὰ «Διηγήματα καθ' Ὀμηρον» τοῦ κ. Π. Π. Οἰκονόμου καὶ τὴν «Ὀδύσειαν» αὐτοῦ, ἣν περιέκοψε καὶ διεσκεύασε κατὰ τὴν διάταξιν τῶν κεφαλαίων, προτάξας τινὰ καὶ ἐπιτάξας ἄλλα διὰ λόγους, οὓς πᾶς τις εὐκόλως κατανοεῖ, ἀναλογιζόμενος ὅτι τὸ βιβλίον εἶναι ἀντιγραφή καθαρὰ τῆς «Ὀδυσσεΐας» τοῦ κ. Π. Π. Οἰκονόμου. Τοῦτο θὰ καθίστα τὸ ἀμάρτημα μετριώτερον, χωρὶς νὰ τοῦ ἐλαττώσῃ καθόλου τὰς ὠφελείας. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὸν κ. Κονιδάρην ἀπησχόληε τότε ἀποκλειστικῶς τὸ ὑλικὸν μέρος, ἡ λήψις τοῦ βραβείου καὶ τῶν παρεπομένων τούτου, καὶ δὲν ἔλαβεν καιρὸν νὰ μεριμνήσῃ καὶ περὶ τοῦ ἠθικοῦ. Ἀλλ' οἱ κύριοι κριταί, ὁ παιδαγωγικὸς καὶ ἐπιστημονικὸς οὗτος νοῦς τῆς Ἑλλάδος, δὲν εἶχον ὀφθαλμοὺς νὰ ἴδωσι, ὧτα νὰ ἀκούσωσι καὶ νοῦν νὰ νοήσωσι; Ὅτι δὲ οἱ κριταί οὗτοι δὲν ἦσαν ἐκ τῶν συνήθων ἀναφερόμεν αὐτῶν τὰ ὀνόματα 1). Ἰω. Πανταζίδης, καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Σπ. Λάμπρος, καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Χαρίσιος Παπαμάρκου Διευθυντῆς Διδασκαλείου Ἀθηνῶν, Φίλιππος Γεωργαντᾶς καθηγητῆς τοῦ Διδασκαλείου Τριπόλεως καὶ Δ. Βικέλλας, ἰδιώτης λογογράφος καὶ ποιητῆς. Πῶς διέφυγε τὴν ἄγρυπνον προσοχὴν ἢ ὁμοιότης τῶν βιβλίων, καὶ πῶς δὲν ἐσκανδαλίσθησαν ἀφ' οὗ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα ἔχῃ καὶ τὸ ἀντίγραφον, οὐ ἐπαινεῖται ἡ παιδαγωγικὴ διήγησις καὶ ἡ πιστὴ πρὸς τὸν Ὀμηρον προσαρμογὴ, ἀφ' οὗ τὸ ἐν ὑπεβάλλετο ἐντυπον ἐν δεκάτῃ ἐκδόσει, τὸ δὲ ἄλλο ἐν χειρογράφῳ; καὶ πῶς ἐπιτρέψεν ἡ εὐρεία αὐτῶν συνειδήσεως ν' ἀπονεύμωσι τὸ βραβεῖον εἰς τὸ ἀντίγραφον, νὰ κκκίσωσι δὲ τὸ πρωτότυπον ὡς μὴ ἐκθέτον τὰ πρᾶγματα παιδαγωγικῶς καὶ μὴ μεταφράζον πιστῶς καὶ κατὰ λέξιν τὸν Ὀμηρον. Ὅτι δὲ εἶναι πιστὸν ἀντίγραφον ἡ Ὀδύσεια τοῦ κ. Γ. Κονιδάρη φαίνεται ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην. Ἡμεῖς χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐκπαιδεύσεως» ἀνοίγομεν τὸ βιβλίον καὶ τὴν τυχοῦσαν σελίδα δημοσιεύομεν πῶς ἔχει εἰς ἀμφοτέρα τὰ βιβλία, οἱ δὲ ἀναγνώσται ἰδόντες ἃς κάμωσι κρίσεις ἐπὶ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως ἐκείνων, οἵτινες θέλουν νὰ θεωροῦνται οἱ δαδούχοι καὶ ἱεροφάνται τῆς ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι, καὶ εἰς οὓς ἡ πολιτεία ἐνεπιστεύθη τὰ ἄγια καὶ τοὺς μαργαρίτας ἐναντίον τῆς συμβουλῆς τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου κεφ. 7.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ σελ. 5.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΚΟΝΙΔΑΡΗ σελ. 21.

« Παράδοξον πρᾶγμα! Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι . . . νομίζουσιν ὅτι ὄλαι αἱ συμφοραὶ τῶν προέρχονται ἀπὸ ἡμᾶς, ἐν ᾧ οὗτοι δυστυχούσι διὰ τὰς ἀνομοσίας τῶν. Οὕτω καὶ τώρα

« Φοβερὸν πρᾶγμα! αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι νομίζουσιν ὅτι ὄλαι αἱ δυστυχίαι τῶν προέρχονται ἀπὸ ἡμᾶς, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι ἢ αἰτία τούτων. Οὕτω καὶ τώρα ὁ Αἰγισθος

Σ. Σ. Ὁ κ. Ἰω. Πανταζίδης μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης κατέχει τὰ ἐξῆς ἀξιώματα 1) Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου, 2) καθηγητῆς τῆς Φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, 3) Διευθυντῆς φιλολογικοῦ φροντιστηρίου, 4) καθηγητῆς παιδαγωγικοῦ φροντιστηρίου, 5) Διδάσκαλος τῶν βασιλοπαίδων, 6) Μέλος τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συμβουλίου ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Ἐκπαιδεύσεως, 7) Πρόεδρος τοῦ Φιλολογικοῦ τμήματος τοῦ συλλόγου Παρνασσῶ, 8) Πρόεδρος τοῦ συλλόγου τοῦ πρὸς διέδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, 9) Ἀντιπρόεδρος τοῦ συμβουλίου τοῦ τυφλοκομείου κλπ. κλπ.

ὁ Αἰγισθος . . . ἐνυμφεύθη τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐφόνευσε δὲ καὶ αὐτὸν ἐπανελθόντα εἰς τὴν πατρίδα του, ἂν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι τὸν περιμένει ἄφευκτος ὄλεθρος· διότι ἡμεῖς ἐστείλαμεν τὸν κάλλιστον ἄγγελόν μας τὸν Ἐρμῆν καὶ τὸν συνεβουλεύσαμεν νὰ μὴ φονεύσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα μὴδὲ νὰ λάβῃ γυναῖκα τὴν σύζυγον ἐκείνου· διότι ὁ Ὀρέστis ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρείδου θὰ τιμωρήσῃ τὸν φονέα. . . . Αὐτὰ ὅλα εἶπεν ὁ Ἐρμῆς. Ἀλλὰ τοῦ Αἰγισθοῦ ἡ κεφαλὴ ἦτο ἀμετάπειστος Καὶ ἰδοὺ τώρα τί ἔπαθε, τὰ ἐπλήρωσεν ὄλα διὰ μιᾶς.

Παραθέτομεν ἐνταῦθα καὶ δεύτερον δεῖγμα οὐχὶ κατ' ἐκλογὴν ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ κατὰ τὸ τυχαῖον τοῦ βιβλίου ἀνοιγματο ἤθελεν εὑρεθῆ. Οἱ ἀναγνώσται ἃς ἀναγνώσωσι καὶ τοῦτο καὶ ἃς θαυμάσωσι τὴν ἠθικὴν κατάστασιν τῶν κριτῶν! Πρὸς τὸν ἀντιγραφέα τὸν βραβευθέντα παρακαλοῦμεν νὰ ἔχῃσι συγνομονικῶς. Τοῦτο ὡς ἐμάθομεν ἔπραξεν ἀπὸ πολλῶν εὐσέβειαν πρὸς τὸν διδάσκαλόν του. Δὲν ἀνέφερε δὲ ἐν τῷ προλόγῳ του τίποτε, διότι οἱ κριταί ἤθελον νὰ μὲνωσι συγκαλυμμένα τὰ ἴχνη τοῦ ἐγκλήματος.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ σελ. 65.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ σελ. 34.

Ὦχ! δυστυχία μου! Εἰς τίνων πάλιν ἐφθασα γῆν ἀνθρώπων! Ἄρά γε εἶναι ἄδικοι καὶ ἄγριοι καὶ ὑβρισταὶ ἢ φιλόξενοι καὶ θεοσεβεῖς; Μοῦ ἐφάνη φωνὴ γυναικεία, τῶν Νυμφῶν βεβαίως, αἵτινες κατοικοῦσι τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, τὰς πηγὰς τῶν ποταμῶν καὶ τοὺς χλοεροὺς λειμῶνας. Ἀληθῶς θὰ εἶμαι πλησίον ἀνθρώπων ὀμιλούντων. Ἄς ἴδω ὁ ἴδιος τί συμβαίνει κτλ. κτλ.

Ὦχ δυστυχία μου! Εἰς τίνων ἀνθρώπων χώραν ἐφθασα πάλιν; Εἶναι ἄρά γε ἄγριοι καὶ ἄδικοι ἢ φιλόξενοι καὶ θεοσεβεῖς; Μοῦ ἐφάνη ὡς νὰ ἤκουσα κραυγὴν γυναικείαν ἴσως εἶναι τῶν Νυμφῶν, αἵτινες κατοικοῦσι ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν τῶν ὄρεων, εἰς τὰς πηγὰς τῶν ποταμῶν καὶ εἰς χλοεροὺς λιμῶνας ἢ ἀνθρώπων ἐδῶ πλησίον κατοικούντων. Ἄλλ' ἃς σπκωθῶ νὰ ἴδω τί τρέχει κτλ.

Κλείομεν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοίγομεν αὐτὸ, ἵνα τὸ κατὰ τύχην πάλιν εὑρεθῆν τεμάχιον ἀνακοινώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστas.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ σελ. 136.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ σελ. 78.

§ 37. Συνδιάλεξις μετὰ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀγαμέμνονος.

.... Αἱ ψυχαὶ τῶν γυναικῶν εἶχον ἀπομακρυνθῆ, ὅτε εἶδον νὰ πλησιάζῃ πικραμμένη ἢ ψυχὴ τοῦ Ἀτρείδου Ἀγαμέμνονος καὶ ὄλαι αἱ ψυχαὶ τῶν συντρόφων του, ὅσαι ἐφονεύθησαν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Αἰγισθοῦ. Πιοῦσα δὲ ἐκ τοῦ αἵματος μὲ ἐγνώρισε καὶ ἐκλαίει δυ-

§ 30. Συνδιάλεξις μετὰ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀγαμέμνονος.

Ἄφ' οὗ δὲ ἀπεμακρύνθη αὐτῆ, εἶδον νὰ πλησιάζῃ τεθλιμμένη ἢ ψυχὴ τοῦ Ἀτρείδου Ἀγαμέμνονος μαζὺ μὲ τὰς ψυχὰς τῶν συντρόφων του, ὅσοι ἐφονεύθησαν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Αἰγισθοῦ. Εὐθύς δέ, ὡς ἐπὶ μαῦρον αἶμα, μὲ ἀνεγνώρισε καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ πο-

νατὰ χύνουσα ἄφθονα δάκρυα. Ἦπλωσε τὰς χεῖρας διὰ νὰ μὲ ἐναγκαλισθῆ, ἀλλὰ μάτην, διότι δὲν εἶχε δύναμιν. Τότε ἤρχισα καὶ ἐγὼ νὰ κλαίω καὶ οἰκτεῖρας τὴν θέσιν τοῦ φίλου μου ἠρώτησα. Ἐνδοξε Ἀτρεΐδην, βασιλεῦ τῶν ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων, εἰπέ μοι πῶς ἀπέθανες; Μὴ σὲ ἀπώλεσεν ὁ Ποσειδῶν ἐν τῇ θαλάσῃ ἐγείρας μανιώδη τρικυμίαν; ἢ μὴ ἐπεσεσ μαχόμενος ἐν τῇ ξηρᾷ;»

λὺ χύνων ἄφθονά δάκρυα. Ἐξέτεινε δὲ τὰς χεῖρας διὰ νὰ μὲ ἐναγκαλισθῆ, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐκατόρθωσε, διότι δὲν εἶχε δύναμιν. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ καθὼς τὸν εἶδα, ἐδάκρυσα καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν. Ἐνδοξε υἱὲ τοῦ Ἀτρώως, βασιλεῦ Ἀγάμεμνον, εἰπέ μου πῶς ἀπέθανες; Μήπως σὲ ἀπώλεσεν ὁ Ποσειδῶν ἐν τῇ θαλάσῃ σπκώσας φοβεράν καταγίδα ἢ μήπως ἐφονεύθης πολεμῶν εἰς τὴν ξηράν;»

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων δειγμάτων, ἃ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐκλογῆς κατεχωρίσαμεν ἐνταῦθα, βλέπει ὁ ἀναγνώστης ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κονιδάρη εἶναι πιστὴ ἀντιγραφή τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Οἰκονόμου. Τοῦτο δὲ ἠδύνατο κάλλιστα οἱ κκ. κριταὶ νὰ ἐνοήσωσι, ἀπ' οὗ τὸ ἐν ὑπεβάλλετο εἰς τὴν ἀδέκαστον καὶ ἀφιλοκερδῆ αὐτῶν κρίσιν ἐντυπον ἐν δεκάτῃ ἐκδόσει, τὸ δὲ ἄλλο χειρόγραφον. Καὶ ὅμως οὔτε τοὺς ἀνθρώπους ἠσχύνθησαν οὔτε τὸν Θεὸν ἐφοβήθησαν οἱ ἐντιμοὶ καὶ ἐβράβευσαν τὸν ἀντιγραφέα κατασιχύνοντες οὕτω καὶ ἐκιντοὺς καὶ τοὺς μετ' ἐπιεικῆ γενητομένους κριτὰς διὰ τῆς κακουργοῦ τῆς πράξεώς των. Θαυμάζω πῶς δὲν ἐστιγματίσθη ἡ πράξις αὕτη, ἣτις εἶναι ἐγκλημὰ φανερόν. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ἡ πράξις αὕτη ἀποκαλυπτομένη θὰ διεγείρῃ φρίκην εἰς τὰς καρδίας τῶν διδασκάλων, οἵτινες θὰ οἰκτείρωσι τὸ ἔθνος διὰ τὴν ἀνάδειαν καὶ μοχθηρίαν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες κἀθινοῦν εἰς τὰς ὑψίστας θέσεις τῆς πολιτείας, ἵνα διαπράττωσι τὰ φοβερώτερα τῶν ἐγκλημάτων.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 12 8βρίου 1892.

Κ. Κ.

Σ. Σ. Ὅτι τὸ βραβευθὲν βιβλίον εἶνε ἀντίγραφον τοῦ ἐμοῦ μὴ βραβευθέντος, τοῦτο γινώσκω ἐγὼ καλλίτερον παντὸς ἄλλου. Καὶ ὁ πρόλογος καὶ ἡ εἰσαγωγή καὶ ἡ Ὀδύσεια εἶναι λαφυραγωγία τῶν ἐμῶν βιβλίων τῶν Διηγημάτων μου καὶ τῆς Ὀδύσειας μου, ὡς ἐπίειθην εὐθύς ὡς εἶδον τὴν Ὀδύσειαν τοῦ κ. Κονιδάρη ἐντυπον. Ἀλλὰ τί νὰ πράξω; ποῦ νὰ καταφύγω ζητῶν τὸ δίκαιόν μου; Ἡ ἀπόφασις τῶν κριτῶν εἶναι ἀνέκκλητος. Ἐν ἡδυνάμην νὰ πράξω νὰ καταγγείλω εἰς τοὺς φίλους μου διδασκάλους καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν τὸ ἐγκλημα καὶ νὰ προκαλέσω τὴν ἀγανάκτησιν αὐτῶν κατὰ τῶν ἀδίκων ἀνθρώπων! Ἀλλὰ μήπως οἱ διδάσκαλοι δὲν γινώσκουσι τοῦτο! Εἰς ἐκ τῶν καλῶν δημοδιδασκάλων ἐγραψέ μοι κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον 1888 τὰ ἐξῆς.

» Συγχαίρω ὑμῖν ἐκ καρδίας διὰ τὸ βραβεῖον, ὃ δικαίως ἔλαβεν ἡ Ὀδύσειά σας, ἡ ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Κονιδάρη. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάσκων τὴν Ὀδύσειάν σας εὐθύς ἀνεγνώρισα αὐτὴν καὶ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον. Καὶ ὑποθέτω ὅτι ἀπεκρύψατε τὸ ὄνομά σας, ἵνα διαλάθητε τὴν καταδίωξιν τῆς φαρτρίας. Ἐγὼ δὲ χαίρω ἰδιαιτέρως διὰ τοῦτο, διότι τὸ βιβλίον σας τοῦτο εὐρίσκα λίαν πρὸς τὴν ἀντίληψιν τῶν μαθητῶν προσηρμοσμένον καὶ διότι ἔπρεπε τέλος νὰ ἀναγνωρισθῆ ἡ πεφωτισμένη ὑμῶν ἐργασία, ἣτις ἔφερον νέαν ὄλιαν τροπὴν εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν ἀνυψώσασα καὶ σχολεῖα καὶ διδασκάλους...»

Εἰλικρινῶς θλίβομαι διὰ τὴν ἀδικὸν ἀπόφασιν τῶν κριτῶν. Εὐθύς ὡς ἔδωκα ἐγὼ βιβλία εἰς τὸν διαγωνισμόν, ἀμέσως ἐξεπῆδησαν πέντε ἀνθρώποι ἐκ τῆς κρύπτῃς των καὶ ἄλλοι μὲν ἐκδικοῦντες παλαιὰ μίσση, ἄλλοι δὲ μικροὶ τυφλὰ ὄργανα γενόμενοι τῶν ἄλλων ἐξέδωκαν ἀπόφασιν, ἣτις εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος ἴση πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀνισχυντίας τῶν κριτῶν. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἀποφάσεως τῶν ἄλλων δὲν ἐκπλήττομαι, θὰ ἰθαύμαζον δὲ, ἐάν συνέβαιεν ἄλλως. Ἐν τῇ πεντάδι τῶν κριτῶν αὐτῶν οἱ τρεῖς οὐδέποτε ὑπῆρξαν φίλοι μου, πολλάκις δὲ μοι ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ διαφωνήσω πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ πολλῶν ζητημάτων, μάλιστα δὲ πρὸς τινὰς τούτων τοσοῦτον ἡ διαφωνία ἡμῶν ἦτον μεγάλη, ὥστε ἡ διαφορὰ τῶν γνώμῶν ἡμῶν περιέστη εἰς κερηρυγμένην ἔχθραν. Παρὰ τοιούτων ἀνθρώπων, ὧν γινώσκω κάλλιστα ἐκ πείρας τὸν χαρακτῆρα, οὐδέποτε περιέμενον εὐθυδικίαν καὶ εὐθυκρίσιν. Ἄλλ' ὁμολογῶ ὅτι οὐδέποτε περιέμενον νὰ βραβεύσωσι καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ ἐμοῦ βιβλίου. Ἄλλ' οὗτοι ἐδείχθησαν χειρότεροι ἢ ὅσον ὑπέθετον αὐτοὺς. Περὶ τοῦ ἄλλου δὲ τῶν ὑπολειπομένων δύο κριτῶν δὲν κἀνω λόγον· διότι αὐτοὶ καὶ φύσει καὶ μαθήσει δὲν δύνανται νὰ ἔχῃ ἰδίαν γνώμην, οὐδὲ ἐπιτρέπεται αὐτῶ μάλιστα τοῦτο. Θλίβομαι ὅμως μεγάλως διὰ τὴν διαγωγὴν τοῦ κ. Δ. Βικέλλα, ὅστις ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ ταύτῃ ἐζήλωσε τὴν θέσιν μηδενικοῦ προσυπογράψας ἀπόνως τὴν σκανδαλώδη τῶν ἄλλων ἀπόφασιν! Ὁ κ. Δ. Βικέλλας ζῶν ἐν Πηριεῖσις ἐρχεται ἐκ τῆς ἔδρας ταύτης τοῦ πολιτισμοῦ εἰς Ἀθήνας καὶ ἀναγινώσκει ἡμῖν κατ' ἔτος πραγματεῖαν πρὸς διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων παρ' ἡμῖν. Ἄν ὁ κ. Βικέλλας νομίζῃ ὅτι ἀληθὴς πολιτισμὸς εἶναι νὰ φορῇ τις ἐνδύματα Παρισινὰ καὶ νὰ ζυρῆται τὸν μύστακά του κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν Πηριεῖων, οὐδαμῶς δὲ εἶναι ψεκτόν, τὸ νὰ πρᾶγνωρίζεται ἡ ἐργασία τοῦ ἄλλου, μάλιστα δὲ καὶ νὰ ἐπιτρέπεται ἐπισήμως ἡ διαρπαγὴ αὐτῆς, ὡς ἐγένετο ἐν τῇ προκειμένῃ ὑποθέσει,

ἃς ἐπιτρέψῃ ἡμῖν νὰ ἔχωμεν διάφορον περὶ τούτου γνώμην. Ταῦτά ἐγραψα ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τῆς πραγματείας διαπρεποῦς διδασκάλου ζώντος ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῇ ξενίᾳ· διότι ἡ εὐγενὴς αὐτοῦ ψυχὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ζῆσῃ ἐν κοινωνίᾳ, ἐνθα καὶ οἱ πολλοὶ καὶ οἱ μηδὲν ἐργασάμενοι ἐξ Ἰσοῦ τιμῶνται, ἐνθα αἱ ἐξέχουσαι ἐργασίαι κινουσι τὸν φθόνον καὶ τὴν καταδίωξιν τῶν μικρῶν καὶ ποταπῶν ἀνθρώπων, οἵτινες κατορθοῦσι διὰ τοῦ συνασπισμοῦ καὶ τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας· νὰ κρατῶσιν αὐτοὶ ἐπὶ τέλους καὶ νὰ φέρωσι τὰ πάντα εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν. Τὸ κατ' ἐμὲ θλίβομαι, διότι ἡ κατάστασις τῆς πατρίδος μου εἶναι τοιαύτη! Εὐχόμεαι δὲ νὰ μὴ ἐπαναληφθῶσι τοιαῦτα αἰσχρὰ, ἀτινα ὄντως ἐξευτελίζουσι τὸ ἔθνος ἡμῶν.

ΤΗ. ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΟΥ Σ. ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

κ. Ν. ΚΑΡΑΠΙΠΕΡΗ

Ἐν ἔτει 1860 ὀκταετῆς μόλις ἐμαθήτευον ἐν Καλάμαις εἰς τὸ ἐκεῖ δημοτικὸν σχολεῖον. Διευθυντῆς τοῦ σχολείου ἦτο ἀνὴρ τις εὐπρόσωπος, ἀναστήματος μετρίου, μὲ μέλαιναν κόμην καὶ ὀφθαλμοὺς σπινθηροβολοῦντας, μὲ φυσιογνωμίαν συμπαθῆ, καθαρῶτατος τὴν περιβολήν, φιλοπονῶτος καὶ εἰς τὸ ἄκρον φίλος τοῦ διδασκαλικοῦ ἔργου. Καὶ ἡ ὄλη μὲν τοῦ διδασκάλου τούτου ἐμφάνεια διήγειρεν ἐν ἐμοὶ τὸν σεβασμόν, ἀλλ' ἡ ἰδιόζουσα πρὸς ἐμὲ εὐνοια αὐτοῦ προβιβάσαντός με ἀπὸ τῆς κατωτάτης τάξεως τοῦ συνδιδασκτικοῦ, ἐνθα τὸ πρῶτον κατετάχθη, διὰ μιᾶς εἰς τὴν ἀνωτάτην κατέστησε τὸν διδάσκαλον τοῦτον εἰς ἐμὲ καὶ ἀγαπητόν. Πῶς ὠνομάζετο ὁ διδάσκαλος οὗτος δὲν ἐγίνωσκον, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ λέξις διδάσκαλος ἦτο σφόδρα τιμητικὴ καὶ οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ ἀνθρώποι προσηγόρευον διὰ τῆς τιμητικῆς ταύτης λέξεως τρὺς διδασκάλους ἀποφεύγοντες νὰ ἀναφέρωσι αὐτῶν τὰ ὀνόματα. Κατὰ ταῦτα καὶ ἐγὼ ἐγίνωσκον τὸν διδάσκαλόν μου μὲ τὸ ὄνομα μόνον τοῦ διδασκάλου. Δὲν δύναιμι δὲ νὰ λησμονήσω τὸ ἀκαταπόνητον τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ. Οὐδέποτε ἐν τῷ σχολεῖῳ εἶδον αὐτὸν ἀργόν. Ἡ ἐγγραφὴν ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ διδασκάλου καθήμενος τὰς γραφικὰς ἐργασίας, ἃς ἐπέβαλεν εἰς τοὺς διδασκάλους ἢ τότε μέθοδος τῆς διδασκαλίας, οἵτινες ὄφειλον νὰ διατηρῶσι πολλὰ βιβλία ἐν πληρεῖ τάξει ἢ εἰδίσκεν περιφερόμενος τὰς διαφόρους τάξεις τοῦ σχολείου, οἵτινες ἢ ἀνεγίνωσκον ὀρθοὶ ἐν ἡμικυκλίῳ ἰστάμενοι, ἢ ἐγγραφον καθήμενοι ἐν τοῖς θρανίοις. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν πολυάριθμοι μαθηταὶ περὶ τοὺς 300, διδάσκαλος δὲ εἰς καὶ μόνος, μετεχειρίζετο καὶ αὐτὰς τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεώς του εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀνωτέρας τάξεως. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον χρόνον ἐπερχομένου τοῦ θέρους ἐγὼ ἐφυγον μετὰ τῶν γονέων μου εἰς τὴν ὄρεινὴν Γορτυνίαν στερηθεὶς τοῦ καλοῦ

αὐτοῦ διδασκάλου. Ἐκτοτε οὔτε εἶδον οὔτε ἤκουσά τε περὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, περὶ οὗ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐξετάσω καὶ μάθω, διότι δὲν ἐγίνωσκον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Περιέργον δὲ ὅτι ἡ σεβαστὴ αὕτη μορφή τοῦ διδασκάλου μου παρίστατο ἐν ἐμοὶ λίαν ἀκμαία, εἰ καὶ δεκαετηρίδες ὄλαι ἐνιαυτῶν παρήλθον. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε ἐν ἔτει 1884 ἦλθεν εἰς Λάρισσαν ὁ διδάσκαλος κ. Ν. Καραπιπέρης, ἐνθα ἐγὼ ἐργαζόμενος ὡς Διευθυντῆς τοῦ ἐκεῖ Διδασκαλείου. Εἰς τὴν πρώτην συνάντησιν ἀνεμνήσθη τὸ ἐν Καλάμαις διδασκάλου μου, καὶ συγκινημένος ἠρώτησα τὸν κ. Καραπιπέρη, ἂν ἐχρημάτισε διδάσκαλος ἐν Καλάμαις. Βεβαιωθείσης τῆς ταυτότητός του δι' ὄλων τῶν λεπτομερειῶν τοῦ σχολικοῦ βίου τῶν χρόνων ἐκείνων, ἃς ἀμοιβαίως διηγοῦμεθα, ἠσθάνθη ἀπερίγραπτον χαρὰν ὅτι ἤμην μετὰ πάροδον 24 ἐτῶν πάλιν πλησίον τοῦ διδασκάλου μου, πρὸς ὃν ἔτρεπον ἄπειρον ὑπόληψιν καὶ ἀγάπην. Ἐκτοτε παρακολουθῶ καὶ συμμετέχω πάσης λύπης καὶ χαρᾶς τοῦ διδασκάλου μου. Ἐπόμενον δὲ εἶναι νὰ μὲ συγκινήσῃ καὶ ἡ μεγάλη ἐορτὴ τῆς πεντηκονταετοῦς τοῦ διδασκαλίας.

Ἄν μακαρίζω ἀνυποκρίτως πάντα ἀφοσιούμενον εἰς τὸ δημοδιδασκαλικὸν ἔργον, ὁποῖου μακαρισμοῦ ἄξιός εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις 50 ὄλα ἔτη ἔδειξε ἰσπανίαν ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἠγωνίσθη πάντοτε ἐκθύμως καὶ εὐτόλμως ὑπὲρ τῶν σχολείων καὶ τῶν διδασκάλων; Βεβαίως αἱ μέθοδοι τῆς διδασκαλίας καὶ ἀγωγῆς ἤδη ἐτελειοποιήθησαν καὶ δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι οἱ νεώτεροι δύνανται νὰ κατορθώσουν μεγαλεῖτερα πράγματα ἐν σχολεῖῳ πρὸς τοὺς παλαιότερους. Ἄλλ' εἰς ἐν ὃ κ. Καραπιπέρης εἶναι ἀνεφικτός εἰς τὴν πρὸς τὸ ἔργον του ἀφοσίωσιν. Οἱ νεοὶ διδάσκαλοι βλέποντες τὸν κ. Καραπιπέρη ἃς ἐνθυμῶνται τὴν ἀναβίωσιν τῆς Ἑλλάδος, τὴν γένεσιν τῆς παρ' ἡμῖν δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως, ἣς ὁ κ. Καραπιπέρης εἶναι ἡ ζῶσα πλήρης ἱστορία, καὶ ἃς διδασχθῶσι παρ' αὐτοῦ ἐπιμονὴν καὶ ὑπομονὴν καὶ ἀγάπην ἀνυπό-

κρίτον εἰς τὸ ἔργον τῶν, ἃς φρονῶσι μεγῆλα ἐπὶ τῷ ἀξιώματι τῶν οὐδενὸς τῶν ἄλλων θεωροῦντες τὸ ἐαυτῶν ἀξίωμα κατώτερον. Τὸ δημοδιδασκαλικὸν ἔργον θὰ τιμηθῆ, ἂν μάθωσι πρῶτοι οἱ δημοδιδασκαλοὶ νὰ τιμῶσιν αὐτό. Ὁ πολὺς γέρων, ὁ εὐραχὺς τὴν πεντηκονταετῆ του διδασκαλίαν, δεικνύει κατὰ τοῦτο ἔξοχον παράδειγμα. Ἐτίμησε τὸ ἔργον του καὶ πλήρης εὐγνωμοσύνης καὶ εὐσεβείας εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν διὰ τὴν προστασίαν. Ὁ δημοδιδασκαλικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος σύμπας συμμετέχει ἐν κατανοῦσει τῆς λατρείας ταύτης, καὶ δέεται τοῦ Θεοῦ νὰ σκέπη καὶ διατηρῆ ὑγιῆ τὸν προσφιλεῖ διδάσκαλον, ἀνακηρύττων αὐτὸν πατριάρχην τῶν δημοδιδασκάλων. Αἱ τιμαὶ αἱ δοθεῖσαι εἰς τὸν κ. Καραπιπέρην εἶναι τιμαὶ εἰς τὴν ἀρετὴν, εἰς τὴν καρτερίαν, καὶ ἐκφρασις εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἐργάτας τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ.

ΣΗΜ. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς 15 Νοεμβρίου ὁ κ. Π. Π. Οἰκονόμου ἔστειλε τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα: «Γηρόσυνοι χαιρεῖσθε ἡμᾶς ἐπὶ αἰσῆ ἀφίξει εἰς μακαριστὸν σταθμὸν πεντηκονταετοῦς διδασκαλίας ὑπὲρ μορφώσεως λαοῦ. Δεόμεθα Θεοῦ βίον ὑμῶν παρατείνειν ἐπὶ μέγιστον.»

Συγχαίρομεν τὸν νομαρχιακὸν διδάσκαλον κ. Γ. Ἀρβανίτην διὰ τὴν εὐτολμίαν, ἣν ἐπέδειξε κινήσας ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐκπαιδεύσεως διὰ τὴν αὐθαίρετον κατὰ Ἰούλιον ε. ε. ἀπόλυσίν του.

Οἱ λόγοι, δι' ὧν ζητεῖ τὸ δίκαιόν του, εἶναι ἀκαταμάχητοι, θὰ ὑποχρεωθῆ δὲ τὸ δημόσιον κατὰ τὴν γνώμην ἐπιφανῶν νομικῶν νὰ ἀποδώσῃ μέχρι λεπτοῦ τοὺς μισθοὺς του κατὰ τοὺς μῆνας τῆς παύσεώς του καὶ οὕτω, καθ' ὃν χρόνον πάταγος γίνεται περὶ οἰκονομιῶν, θὰ πληρώνωνται διπλάσιοι μισθοὶ διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν τοῦ προϊσταμένου τῆς δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως. Ἐκ τῆς ἀγωγῆς δὲ ταύτης φαίνονται ἀνήκουστα ψεῦδη τῶν πινάκων, οἵτινες ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν βουλὴν, ὅχι διὰ νὰ φωτίσωσιν, ἀλλὰ νὰ ἐξαπατήσωσιν αὐτήν. Οὕτω κατὰ τοὺς πίνακας ἐν τῷ πρώτῳ δημοτικῷ σχολείῳ τῶν ἀρρένων ἐν ἔτει 1890 πρὸ τῆς 14 Σεβρίου ἦσαν 7 δημοδιδασκαλοὶ καὶ κατὰ τὸ 1892 8, ἐν ᾧ τὸ ἀληθὲς ἀποδεικνύεται τὸ ἐναντίον. Δὲν ὑπάρχει βουλευτὴς νὰ ἐξελέγξῃ τὴν ψευδολογίαν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες τὰ πάντα μηχανῶνται, ἵνα ἀποκρύψωσι τὰς παρεκτροπὰς τῶν. Ἐνθυμούμεθα, ὅτε ἡμεῖς διεδέχθημεν ἐπὶ βραχὺν ὄμως χρόνον τὸν κ. Παπαμάρκου ἐν τῇ γενικῇ διευθύνσει τῶν δημοτικῶν σχολείων, εὖρομεν ὑπεραριθμοὺς δι-

δασκάλους ἐν Ἀθήναις 13, οἵτινες ἐμισθοδοτοῦντο προσφέροντες ἐλαχίστην ἢ οὐδεμίαν ὑπηρεσίαν καὶ περὶ τούτου ἐζητήσαμεν δι' ὑπομνήματος παρὰ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ κ. Γεροκωστοπούλου τὴν διόρθωσιν κατακρίνοντας τὴν σπατάλην τῶν δημοτ. χρημάτων, χωρὶς νὰ κάμωμεν θόρυβον εἰς τὰς ἐφημερίδας· διότι, ὁ πόθος μας ἦτο ἡ διόρθωσις καὶ μόνῃ αὐτῇ τῶν σχολείων. Καὶ πρὸς τοῦτο νομοσχέδιον παρεσκευάσαμεν, ἵνα προληφθῇ πᾶσα ἐν τῷ μέλλοντι κατὰχρησις. Ἐν τῷ προτύπῳ σχολείῳ τῷ προσηρημένῳ εἰς τὸ Διδασκαλεῖον ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ κ. Παπαμάρκου ἦσαν 4 τάξεις μὲ 5 διδασκάλους, ὥστε ἐπερίσσειεν 1 διδάσκαλος, ἐπὶ τῆς διευθύνσεως δὲ τοῦ διαδόχου του ἦσαν 6 τάξεις μὲ 6 διδασκάλους ἢ μᾶλλον μὲ 5, διότι ὁ 1 τὸν πλεῖστον χρόνον ἀπησχολεῖτο μὲ ἐργασίαν τοῦ Ὑπουργείου, ὥστε ἔλειπεν 1 διδάσκαλος ἐκ τῶν ἀπαιτούμενων. Ἐρωτῶ πάντα εὐσυνείδητον καὶ τίμιον ἄνθρωπον ποία διοικήσις ἐν τοῖς δύο τούτοις σχολείοις ἐφάνη σωφρονεσττέρα ἢ πρὸ τῆς 14 Ὀκτωβρίου ἢ ἡ κατόπιν αὐτῆς. Ἐκαστος δύναται νὰ φαντασθῆ τί τερατολογήματα ἔχουσιν οἱ πίνακες, καὶ ἀπορεῖ τις πῶς ἐπιτρέπεται νὰ λέγωνται καὶ νὰ γράφωνται τόσα σκυνδαλώδη, ψεῦδη ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους.

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἔλαβον ἀγγελίας τοῦ ΡΟΥΣΣΩ καὶ ἐπιθυμοῦσι ν' ἀποκτήσωσι τὸ ἔργον νὰ εὐαρεστηθῶσι νὰ ἐπιστρέψωσιν ἡμῖν ὑπογεγραμμένας τὰς ἀγγελίας, ἵνα κανονίσωμεν τὰς ἐργασίας ἡμῶν καὶ ἐπιταχύνωμεν τὴν ἔκδοσιν τοῦ πολυτίμου ἔργου. Δὲν πιστεύομεν νὰ ὑπάρχη δημοδιδάσκαλος μὴ ποθῶν νὰ ἀναγνώσῃ τὸ ἔργον αὐτό. Τὴν τιμὴν αὐτοῦ ὥρισamen μετρίαν νομίζοντες ὅτι θὰ ὦσιν πλεῖστοι οἱ συνδρομηταὶ αὐτοῦ, ἵνα μὴ ὑποστῶμεν καὶ ὑλικὴν ζημίαν. Τοὺς κόπους ἡμῶν δυνάμεθα νὰ θυσιάσωμεν, ἀλλὰ τὰ χρήματα διὰ νὰ τυπώσωμεν ὀγκωδέστατον ἔργον ποῦ νὰ τὰ εὕρωμεν;

ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΜΟΣΧΑΚΗ. Αἱ περικοπαὶ τοῦ Εὐαγγελίου αἱ κατὰ Κυριακάς τοῦ ἔτους ἀναγινωσκόμεναι μετὰ πιστῆς αὐτῶν μεταφράσεως καὶ συντόμων ἠθικῶν καὶ ἐρμηνευτικῶν παρατηρήσεων εἰς 8ον σελ. 256.